

**2026-2027-O'QUV YILIDA IXTISOSLASHTIRILGAN TA'LIM
MUASSASALARI AGENTLIGI HUZURIDAGI AL-BERUNIY NOMIDAGI
XALQARO MAKTAB-INTERNATNING 9-SINFIGA QABUL IMTIHONI
UCHUN FIZIKA FANIDAN TEST TOPSHIRIQLARI
SPETSIFIKATSIYASI**

Toshkent – 2026

2026-2027-O‘QUV IXTISOSLASHTIRILGAN TA’LIM MUASSASALARI AGENTLIGI HUZURIDAGI AL-BERUNIY NOMIDAGI XALQARO MAKTAB-INTERNATINING 9-SINFIGA QABUL IMTIHONI UCHUN FIZIKA FANIDAN TEST TOPSHIRIQLARI SPETSIFIKATSIYASI

Mazkur spetsifikatsiya Ixtisoslashtirilgan ta’lim muassasalari agentligi huzuridagi Al-Beruniy nomidagi xalqaro maktab-internatining 9-sinfiga o‘qishga qabul qilish bo‘yicha hujjat topshirgan nomzodlarning fizika fanidan bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarini baholashda foydalaniladigan test topshiriqlarining mazmuni, qamrovi, turi, shakli, baholash mezonini va o‘tkazilish tartibiga qo‘yilgan talablarni belgilaydi.

I. Umumiy tamoyillar

Baholash maqsadi – nomzod o‘quvchilarining fizika fanidan bilim, ko‘nikma va kompetensiyalarini amaldagi dasturlarda belgilangan o‘quv maqsadlari asosida kompleks baholash. Mazkur baholash natijalari asosida Ixtisoslashtirilgan ta’lim muassasalari agentligi huzuridagi Al-Beruniy nomidagi xalqaro maktab-internatining 9-sinfiga qabul qilish bo‘yicha qarorlar asoslangan (valid) bo‘lishini ta’minlash maqsadida baholashda validlik, ishonchlilik, adolat va shaffoflik tamoyillariga rioya qilinishi ta’minlanadi.

II. Me’yoriy asoslar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 15-maydagi “Prezident iqtidorli farzandlari” tashabbusini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PF–86-son Farmoni

2. Al-Beruniy nomidagi xalqaro maktab-internati Kuzatuv kengashi yig‘ilishining 2026-yil 21-yanvardagi 8-son bayoni asosida tasdiqlangan

“Al-Beruniy nomidagi xalqaro maktab-internatiga o‘quvchilarni saralab olish va qabul qilish bo‘yicha tartib”.

3. Fizika fanidan umumiy o‘rta ta’limning 6-7-8-sinflar uchun amaldagi o‘quv dasturi.

III. Baholash qamrovi va ajratilgan vaqt

Ixtisoslashtirilgan ta’lim muassasalari agentligi huzuridagi Al-Beruniy nomidagi xalqaro maktab internatining **9-sinfiga** o‘qishga qabul jarayoni **2 bosqichda** amalga oshiriladi. Birinchi bosqichda o‘quvchilarning fizika fanini bilish darajasini aniqlash uchun jami **15 ta yopiq test** topshirig‘i, ikkinchi bosqichida

esa **3 ta yozma topshiriq** taqdim etiladi. Birinchi bosqichdagi topshiriqlarni bajarish uchun **40 daqiqa**, ikkinchi bosqichda esa **30 daqiqa** vaqt berilgan.

Test topshiriqlarining mazmun sohasi, baholanadigan bilim, ko'nikma va kompetensiyalar bo'yicha taqsimoti quyidagi jadvallarda aks etgan:

Mazmun soha	Baholanadigan konstruktlar	Testlar soni
1. MEXANIK HARAKAT HAQIDA MA'LUMOTLAR		2 ta
1.1. To'g'ri chiziqli tekis harakatda tezlik va yo'l. Notekis harakat. Aylana bo'ylab harakat.	O'quvchi tekis harakatda tezlik–vaqt–yo'l orasidagi bog'lanishni amaliy masalalarda qo'llab, jadval/grafikdan foydalanib yo'l yoki tezlikni topadi; notekis harakatda tezlikning o'zgarishini tahlil qilib, qaysi oraliqda tezlanish yoki sekinlanish borligini aniqlaydi; aylana bo'ylab harakatda aylanish davri va chastotasini real vaziyatlarda qo'llab, aylanishlar soni, vaqt va yo'lga doir masalalarda xulosa chiqaradi.	2
2. TABIATDA KUCH. ENERGIYA		2 ta
2.1. Tabiatda kuch. Energiya.	O'quvchi massa, zichlik va bosimni amaliy vaziyatlarda o'lchash/taqqoslashda qo'llaydi, birliklarini to'g'ri tanlaydi va kerak bo'lsa o'tkazadi; suyuqlik va gazlarda bosimning uzatilishini tajriba va hayotiy misollarda izohlaydi, gidravlik qurilmalarda bosimning qanday "uzatilishi/kuchayishi"ni tushuntiradi; tinch holatdagi suyuqlikda bosimning chuqurlik, suyuqlik turi va sharoitga bog'liqligini kuzatuv asosida xulosa qiladi va amaliy holatlarda to'g'ri qaror chiqaradi; atmosfera bosimi ta'sirini kundalik hodisalarda bilan bog'lab tushuntiradi hamda oddiy o'lchov/ko'rsatkichlar asosida bosim o'zgarishi haqida xulosa chiqaradi.	2
3. ISSIQLIK HODISALARI		3 ta
3.1. Issiqlik hodisalari	O'quvchi ichki energiyaning o'zgarishini turli jarayonlarda tahlil qiladi, qaysi holatda energiya qabul qilinishi yoki berilishini dalillar bilan	1

	asoslaydi; issiqlik miqdori bilan bog‘liq tajriba/kuzatuv ma’lumotlarini taqqoslab, turli jismlar bir xil sharoitda nega turlicha qizishi yoki sovishini izohlaydi va issiqlik yo‘qotishlarini baholaydi; yoqilg‘ining solishtirma yonish issiqligi bo‘yicha berilgan real vaziyatda qaysi yoqilg‘i tejamkorroq ekanini tahlil qiladi, bir xil natijaga erishish uchun sarf bo‘ladigan yoqilg‘i miqdorini mantiqan solishtirib xulosa chiqaradi, hamda hisob natijasini amaliy ma’noda tekshiradi.	
3.2. Bug‘lanish va kondensatsiya. Qaynash. Qattiq jismning erishi va qotishi	O‘quvchi bug‘lanish, kondensatsiya, qaynash, erish va qotish jarayonlarini ta’riflaydi va farqlaydi; bug‘lanishning sirtida, qaynashning esa butun hajmda kechishini biladi; kondensatsiya bug‘ning suyuqlikka aylanishi aniqlaydi, erish va qotishda modda mos ravishda qattiq–suyuq va suyuq–qattiq holatga o‘tishini taniydi, kundalik misollar bilan jarayonlarni tanib ko‘rsatadi.	2
4. OPTIKA		2 ta
4.1. Yorug‘likning to‘g‘ri chiziq bo‘ylab tarqalishi	O‘quvchi yorug‘likning to‘g‘ri chiziq bo‘ylab tarqalishiga tayangan holda rasm va hayotiy vaziyatlarda soya/yarim soya hosil bo‘lishini aniqlaydi va manba–jism–ekran joylashuvi o‘zgarganda soya qanday o‘zgarishini tushuntiradi; Quyosh va Oy tutilishida Quyosh–Yer–Oy ning joylashuvini sxemalarda topadi, qaysi holatda qaysi tutilish yuz berishini asoslaydi hamda tutilishning qayerlarda kuzatilishini xulosa qiladi; qaytish va sinishda nurning yo‘nalishini rasmda chizib ko‘rsatadi, muhit yoki tushish burchagi o‘zgarganda qaytgan/singan nur qanday o‘zgarishini taqqoslab izohlaydi va ko‘zgu, suv, shisha, linza kabi misollarda qaysi hodisa ustunligini aniqlaydi.	2
5. ELEKTRODINAMIKA		6 ta
5.1. Elektr zaryad. Elektr maydon.	O‘quvchi jismlarning zaryadlanishini real vaziyatlarda qo‘llab tushuntiradi va qaysi holatda jism musbat/manfiy zaryadlanishini aniqlaydi;	1

	<p>zaryadlarning o‘zaro tortishishi/itarilishini kuzatuvga tayangan holda izohlaydi hamda ta’sir kuchining masofa va zaryad miqdoriga bog‘liqligini taqqoslaydi; Kulon qonunidan foydalanib berilgan sharoitda kuchning qanday o‘zgarishini hisoblab yoki mantiqan baholaydi; elektr maydonni zaryadlar atrofida hosil bo‘ladigan ta’sir sohasi sifatida qo‘llab, maydon yo‘nalishini sinov zaryadi orqali aniqlaydi va oddiy maydon chiziqlari bo‘yicha xulosa chiqaradi.</p>	
<p>5.2. Elektr toki</p>	<p>O‘quvchi zanjirning bir qismi uchun Om qonunini qo‘llab, berilgan sxemada qaysi kattaliklar qayerda va qanday taqsimlanishini tahlil qiladi, o‘lchash nuqtalarini asoslab tanlaydi; iste’molchilarni ketma-ket, parallel va aralash ulashda nosozlik yoki ulanish o‘zgarsa zanjirning umumiy ishlashi, lampalar yorqinligi va asbob ko‘rsatkichlari qanday o‘zgarishini bashorat qiladi va izohlaydi; berilgan shartga mos elektr sxemasini loyihalaydi va tanlovini mantiqan himoya qiladi; kondensator va elektr sig‘imi bo‘yicha zaryad–kuchlanish–sig‘im bog‘lanishini tahlil qilib, kondensatorlarni ketma-ket va parallel ulashda umumiy sig‘im hamda kuchlanish taqsimoti qanday o‘zgarishini xulosa qiladi, berilgan sxemada kerakli natijaga erishish uchun eng maqbul ulanishni tanlaydi va tanlovini asoslaydi.</p>	<p>2</p>
<p>5.3. Elektr tokining ishi va quvvati.</p>	<p>O‘quvchi elektr tokining ishi va quvvatini real maishiy vaziyatlarda tahlil qiladi: qurilmaning pasport qiymatlari yoki o‘lchov natijalariga tayangan holda sarflanadigan energiyani baholaydi va turli qurilmalarni “qaysi biri ko‘proq energiya sarflaydi/tezroq isitadi” kabi savollarda taqqoslab xulosa chiqaradi; o‘tkazgichning qizishi tok kuchi, qarshilik va vaqtga bog‘liqligini sabab–oqibat bilan asoslab, sim qalinligi/uzunligi/materiali o‘zgarganda qizish</p>	<p>1</p>

	darajasi qanday o'zgarishini bashorat qiladi; Joul–Lenz qonunini qo'llab elektr xavfsizligi va amaliy qurilmalarda muammoli holatlarni tahlil qiladi, qizib ketishning oldini olish uchun eng maqbul yechimni tanlaydi va izohlaydi.	
5.4. Turli muhitlarda elektr toki	O'quvchi metallarda, suyuqliklarda, gazlarda va vakuumda elektr tokning hosil bo'lishini aniqlaydi va ta'riflaydi; elektroliz hodisasini va uning natijasida elektrodalarda modda ajralishini biladi; Faradeyning birinchi va ikkinchi qonunlarini nomlaydi va ularning mazmunini umumiy ko'rinishda ayta oladi; elektrolizning turmush va texnikadagi qo'llanilishiga misollar keltiradi; elektr razryadlarning turlarini ajratadi va ularning qo'llanish sohalarini aniqlaydi.	1
5.5. Magnit maydon	O'quvchi tok o'tayotgan o'tkazgich atrofida magnit maydon hosil bo'lishini amaliy vaziyatlarda qo'llab tushuntiradi, magnit maydon yo'nalishini o'ng qo'l qoidasi asosida aniqlaydi; magnit maydonning tokli o'tkazgichga ta'sirini rasm va tajriba sharoitida izohlaydi, tok yoki maydon yo'nalishi o'zgarganda kuch yo'nalishi qanday almashishini taqqoslaydi; bir jinsli magnit maydonda tokli ramkaning aylanishini tahlil qilib, ramka yo'nalishi, tok yo'nalishi va aylanish o'rtasidagi bog'lanishni xulosa qiladi; magnit maydonda zaryadli zarrachaning harakatini tezlik va maydon yo'nalishiga qarab aniqlaydi hamda real qurilmalardagi qo'llanishlar bilan bog'laydi.	1
Jami		15 ta

IV. Kognitiv ko'nikmalar bo'yicha taqsimot

Topshiriqlar uchun belgilangan ballar ularning murakkablik darajasini, bajarishda talab etiladigan bilim, ko'nikma va mantiqiy fikrlash hajmini hisobga olgan holda belgilangan.

Test topshiriqlarining kognitiv ko'nikmalar va baholash mezoni bo'yicha taqsimoti quyidagi jadvalda aks etgan:

Kognitiv daraja (topshiriq toifasi)	Izohi	Testlar soni (ta)
Bilish (A)	Reproduktiv darajadagi topshiriqlarining mazmuni o'quvchilar tomonidan o'quv materiali qayta ishlanmasdan, ularning xotira qobiliyatini aniqlovchi, qonuniyatlar, xossalar, formula, tushuncha va atamalarning mohiyatini bilish, yodda saqlash va tanish, odatiy vaziyatlarda qo'llashga qaratilgan	3
Qo'llash (B)	Produktiv o'quv topshiriqlarining o'quvchilar tomonidan o'rganilgan qoidalar va formulalarni tanish vaziyatlarda qo'llashni talab etadi. Ushbu topshiriqlarda o'quvchilar berilgan ma'lumotlar asosida sodda hisob-kitoblarni bajaradi, standart shakldagi masalalarni yechadi hamda formula yoki qoidani to'g'ridan to'g'ri qo'llaydi.	9
	Produktiv o'quv topshiriqlari o'quvchilardan o'rganilgan qoidalar va formulalarni bir nechta bosqichdan iborat hamda qisman noodatiy vaziyatlarda ongli ravishda qo'llashni talab etadi. Ushbu topshiriqlarda o'quvchilar masala shartini tahlil qiladi, mos yechim usulini tanlaydi, bir nechta formulalar yoki qoidalarni ketma-ket va mantiqiy bog'liqlikda qo'llaydi hamda yechim jarayonida oraliq xulosalar chiqaradi.	
Mulohaza (C)	Intellectual darajadagi topshiriqlar o'zlashtirilgan bilim, va ko'nikmalarni notanish vaziyatlarda qo'llash, tahlil qilish, sintezlash, qiyosiy taqqoslash, qonun va qonuniyatlarni qo'llab, umumlashtirishni talab qiladi	3

VII. Baholash shakli

O'quvchilarning fizikani bilish darajasi birinchi bosqichda **25,5 ball** bilan, ikkinchi bosqichda esa **15 ball** bilan baholanadi. Har bir bosqichda baholanadigan mazmun soha, kognitiv jarayonlar va baholash mezoni quyidagi jadvallarda berilgan.

Birinchi bosqichda baholanadigan mazmun soha, kognitiv jarayonlar va baholash mezoni

1-jadval

Topshiriq tartib raqami	Mazmun sohasi	Topshiriq toifasi	Ball
1		A	1,1

2	Mexanik harakat haqida ma'lumotlar	B	2,1
3	Tabiatda kuch. Eneergiya	B	1,1
4		B	2,1
5	Issiqlik hodisalari	A	1,1
6		B	2,1
7		C	2,1
8	Optika	B	1,1
9		B	2,1
10	Elektrodinamika	A	1,1
11		B	1,1
12		B	2,1
13		B	2,1
14		C	2,1
15		C	2,1
Jami			25,5 ball

Ikkinchi bosqichda baholanadigan mazmun soha, kognitiv jarayonlar va baholash mezonlari

2-jadval

Topshiriq tartib raqami	Mazmun sohasi	Topshiriq toifasi	Baholash mezonlari
1	Tabiatda kuch. Eneergiya	B	0-3 ball
2	Issiqlik hodisalari	C	0-5 ball
3	Elektrodinamika	C	0-7 ball
Jami			15 ball

IX. Tavsiya etiladigan asosiy adabiyotlar

1. "Fizika" 7-sinf darsligi K. Suyarov, J. Usarov, Z. Sangirova, Y. Ravshanov, N. Buranova. Toshkent: Respublika ta'lim markazi, 2022. – 192 b.

2. "Fizika" 8-sinf darsligi P. Habibullayev, A. Boydedayev, A. Bahromov, J. Usarov, K. Suyarov, M. Yuldasheva. "O'QITUVCHI" NASHRIYOT-MATBAA IJODIY UYI TOSHKENT – 2019.